

А. С. Котуза

Військово-медична географія

ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА ГЕОГРАФІЯ – розділ [військової медицини](#), який вивчає природні, соціальні й економічні умови в районах розташування збройних сил і виконання ними завдань, що впливають на стан здоров'я особового складу і організацію медичного забезпечення військових формувань. Як самост. наук. напрям В.-м. г. сформувалася у 40-х рр. 20 ст. на основі теор. узагальнення військ.-мед. геогр. описів р-нів бойових дій і воєн. інтересів Рос. імперії від 18 ст., здійсн. у працях Н. Євфанова, В. Столярова, І. Яворського. Заг.-теор. питаннями В.-м. г. займалися І. Атласов, І. Енегольм, М. Мудров, О. Чаруковський, Р. Четиркин. Велике значення у становленні В.-м. г. мав досвід мед. забезпечення військ під час 2-ї світової війни, що довів важливість та необхідність спец. військ.-мед. геогр. досліджень для планування і здійснення лікув.-евакуац., протиепідем. і сан.-гіг. заходів. Теор. положення В.-м. г. повоєн. часу відображені у роботах О. Георгіївського, О. Шошина, Н. Соколова. Об'єктами сучас. військ.-мед. геогр. досліджень є тер. оператив. командувань, окремих гарнізонів, р-ни військ. навчань, стратег. й операц. напрями. Мета дослідж. – передбачення можливого впливу природ. і соц. факторів та умов (рельєф, гідрографія, ґрунти, клімат, флора, фауна, особливості складу, розселення, праці і побуту насел., розвиток продуктив. сил, дорож. мережі, транспорту і зв'язку, захворюваність насел., сан. стан насел. пунктів, мед. установи і кадри) на здоров'я особового складу військ і мед. забезпечення у мир. і воєн. час. При цьому враховується можлива зміна цих умов під час бойових дій, особливо при застосуванні супротивником зброї масового ураження. До завдань В.-м. г. належить вивчення територій розміщення і можл. бойових дій військ: виявлення природ. і соц. факторів та умов досліджув. територій, що впливають на здоров'я особового складу військ, визначення характеру і ступеня цього впливу; розробка рекомендацій щодо підготовки особового складу і мед. служби до діяльності на даній території і з організації мед. забезпечення військ у її межах. У вивченні території, що має комплекс. характер, беруть участь організатори мед. служби, епідеміологи, паразитологи, гігієністи, клініцисти різного профілю, фахівці з мед. постачання. Типова програма вивчення місцевості містить розділи: заг. характеристика території; природні і соц. умови, що впливають на здоров'я особового складу й організацію лікув.-евакуац., сан.-гіг. і протиепідем. заходів у військах; місц. ресурси мед. постачання. На основі результатів військ.-мед. геогр. дослідж. за спец. програмами складаються описи, характеристики та

довідки з додатками у вигляді карт, схем, таблиць та ін. ілюстров. матеріалів. Вони використовуються для складання плану лікув.-профілакт. заходів частини (з'єднання) у мир. час і під час планування лікув.-евакуац., сан.-гіг. і протиепідем. заходів у військах під час бойових дій. У разі необхідності деякі дані уточнюються шляхом проведення військ.-мед. геогр. рекогносцирування та мед. розвідки. Практ. значення військ.-мед. геогр. вивчення території полягає у тому, що воно дає можливість мед. службі цілеспрямовано організувати заходи щодо попередження захворювань у військах, завчасно підготувати сили і засоби мед. служби до роботи у визначених умовах.

Рекомендована література

1. Медико-географическое районирование и прогнозирование здоровья популяций. Новосибирск, 1981;
2. Шевченко В. А. Медико-географическое картографирование территории Украины. К., 1994;
3. Шевчук Л. Т. Основи медичної географії. Л., 1997;
4. Шевченко В. О. та ін. Загальна медична географія світу. К., 1998.

Бібліографічний опис:

Військово-медична географія / А. С. Котуза // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-34482>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).